

NIEBEZPIECZNOŚĆ (235) *sb f*

niebezpieczność (45), **niebeśpieczność** (20), niebezpieczność *a.* niebeśpieczność (170); niebezpieczność *MiechGlab, Mącz* (8), *RejAp, ModrzBaz* (33); niebeśpieczność *SkarJedn* (5), *Calag, SkarKaz* (5), *SkarKazSej* (2); niebezpieczność : niebeśpieczność *Leop* (1:2), *SkarŻyw* (1:5).

W pisowni łącznej (232), *w rozłącznej* (3).

Wszystkie samogłoski jasne.

sg N niebezpieczność (19). ◊ *G* niebezpieczności (29). ◊ *D* niebezpieczności (7). ◊ *A* niebezpieczność (55). ◊ *I* niebezpiecznością (8). ◊ *L* niebezpieczności (18). ◊ *pl N* niebezpieczności (8). ◊ *G* niebezpieczności (21). ◊ *D* niebezpieczności(om) (1); -âm : -(o)m *SkarKazSej* (1:1). ◊ *A* niebezpieczności (20). ◊ *I* niebezpiecznościami (2). ◊ *L* niebezpiecznościach (20); -âch (10) *RejWiz, BielKron* (4), *RejAp, RejPos* (2), *RejZwierc, StryjKron*, -ach (8) *KrowObr* (2), *Mącz* (2), *ModrzBaz* (3), *SkarKaz*, -(a)ch (2). ◊ *G sg a. pl* niebezpieczności (17).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI – XVII w.

1. *Stan, sytuacja, położenie grożące bezpośrednio lub w dalszej przyszłości złymi skutkami; discrimen Miech, Vulg, Mącz, Modrz, JanStat; periculum HistAl, Vulg, Mącz, Modrz, Calag; angustia HistAl; alea, angustum, casus, dubium, fraus, insidiae, periclitatio, plaga Mącz* (233) : bącz drzewiey niż w gránice w nidziełz/ iákíe tobie vćiski y niebeśpieczności mogą sie przydáć *HistAl H2v, M7; GliczKsiqż D7; LubPs hh5; KrowObr* 100, 162v; *Discrimen, Periculum, Niebezpieczność/ ízkodá. Mącz* 49a; *Consortes periculorum Towárizíze we wízelákich niebeśpiecznościách. Mącz* 403c, 42b, 129c, 136a, 207c, 278d (21); *zda sie nam iákoby żaden iny żywot zgotowan nam nie był/ ále żefmy thák iáko bydło ku zábiciu wízem krzywdam y niebeśpiecznościom wyłożeni RejPosWstaw* [110²]v; *CzechRozm* 1v, 237, 237v; *ModrzBaz* 8 [2 r.], 82v, 84v, 102v, 112; *Pátrz/ w iákíey niebeśpieczności íeftem dżíz połóžony. KochPs* 13, 10; *SkarŻyw* 537, 542; *Tę gwałtowną niebeśpieczność y naiazdy Niemieckie/ Gedimin wielki Xiądz chcąc odbić [...]/ zebrał woýfko wielkie StryjKron* 410, 657, 717; *PudłFr* 50; *ActReg* 46; *Calep* 782a; *GrabowSet* R3v; *LatHar* 309; *SkarKaz* 519a *marg*; *Ná [...]* zábiegánie tym y infzym [...] niebeśpiecznościom/ wielkíey mądrości potrzebuiecie. *SkarKazSej* 660a, 664a.

niebezpieczność czego [= *ze strony czegoś coś zagraża*] (17): *Gdyż íam możnie rokázuielz y morfkíey nawáłności/ A dziwnie raczyłz vśmierzác íego [tj. morza] niebeśpyeczności LubPs* T4v; *Mącz* 289c; *RejAp* 129; *ifz prze niebeśpieczność drog [...]* częłtego porozumienia z ítolicą *Apoftólką* mieć nie mogli *SkarJedn* 309, 310; *SarnStat* 32. *Cf* »niebezpieczność morza«, »niebezpieczność świata«, »niebezpieczność żywota« = *zagrożająca w ciągu życia*.

niebezpieczność czego [= *coś zagraża*] (3): dawno przedty^m pod obiema ołobami [*sakrament*] przyjmowano/ ták potym [...] wízyfcy ná íedney ołobie przełstawáli. A to dla wielu íłufznych á powážnych przyczyn. Naprzod przeciw *Kácerftwu* [...]. *Nád to/ dla niebeśpieczności rozłania krwi Páńfkíey WujJud* 179. *Cf* »niebezpieczność śmierci«.

niebezpieczność czego [= *coś jest zagrożone*] (8): *RejWiz* A5v; *Obácże zá iákimi ludzmi ídziełz/ á iáko cię nie tyło w to íprofné á vporne odłzczepieńftwo/ ále y winę zbáwienia twego niebeśpieczności/ prowadzą. SkarJedn* 338, 355, 382. *Cf* »niebezpieczność żywota« = *grożąca śmiercią*.

niebezpieczność od kogo (3): *BielKron* 330v; *Vrząd* [kupuie go [zboża] bårzo wiele/ y do mieyfkich śpichlerzow dawa chowác: iż iefliby byłå od nieprzyiaćielå niebezpieczność/ [...] zåwždy bywa dobrze opåtrzonå żywność ludzka. *ModrzBaz* 33v; *SkarŻyw* 348.

niebezpieczność czyja [= *ktoś lub coś jest zagrożone*] [w tym: *G sb i pron* (8), *pron poss* (7), *ai poss* (3), „*cudza*” (1)] (19): *MiechGlab* 3; *ConPiotr* 35; *LubPs* Y5; *BielKron* 82; *Succedaneus alieni periculi*, *Zalępcå* *czyi* *ey* *niebezpieczności*/ *łzkody*/ *Namiåftek*. *Mącz* 45a, 42a; *RejAp* 132v; *RejPos* 51v; *BiałKat* 263v; *co by niemoęło być* [...] *okrom łzkody y niebezpieczności Rzeczypołpolitey*. *ModrzBaz* 22, 22, 23, 27; *KochPs* 80; *SkarŻyw* 392; *Niebezpieczności* *Zup* *niniey* *łznych y przy* *łznych*, *zåbiezeć* *wczås* *trzebå*. *SarnStat* 339; *SkarKaz* 417a; *SkarKazSej* 657a, 658b *marginis*.

niebezpieczność czyja [= *ktoś zagraża*] [w tym: *ai poss* (3), *pron poss* (1)] (4): *åbowiem iefli* *ći* *Bårånkowie* *wol* *kowi* *niepokalåni* *måiå* *moc* *nåprzećiwko* *włz* *łztkim* *niebezpieczności* *y* *chytrości* *Dyabel* *łkim*/ *åko* *powiådaćie*/ *y* *co* *łz* *będzie* *po* *onym* *Bårånku* *wietz* *nym* *KrowObr* 67v, 68, 89v; *Xerxes Krol Perłki*/ *måiåc* *woyłkå* *łwego* *ćztery* *kroć* *łto* *tyłięcy*/ *ciågnåł* *do* *måiåftå* *Athenie* *łskiego*/ *Artemizyum* *y* *obywåtelom* *tey* *kråiny* *niebezpieczność* *łwoię* *opowiedzieć* *kazål*. *Phil* C4.

W połączeniach szeregowych (10): *przes* *kthorych* [*zdrad*] *niepoznånie* *moęło* *by* *łye* *słtåć* *wielkie* *å* *łzkodliwe* *zåmie* *łzkånie* *ku* *zåbieżeniu* *wielkim* *niepokoiom*/ *łzkodam*/ *niebezpieczności* *am*/ *zåchowåniu* *zdrowia* *ludzkiego*/ *y* *pokoju* *połpolitego*. *GroicPorz* hh3; *Mącz* 29b, 304a; *RejAp* 129; *RejPos* 138v, 316; *ModrzBaz* 23, 85, 117; *A* *co* *mię* *iufz* *od* *ćiebie*/ *odkupićielu* *moy* *odłtråłzyc* *y* *oddzielić* *moę* [...] *izali* *wćil* *k* *åki*/ *y* *nędza*? *izåli* *głod* *y* *nagość*? *izali* *åka* *niebezpieczność*? *izali* *åkie* *przenåłładowånie*? *izali* *miec* *z* *śmierć*? *SkarŻyw* 82.

W porównaniu (1): *ktora* [*skaza, tj. prawo, że mężobojstwo można okupić pieniędzmi*] [*łpokoyne* *å* *niewinne* *nå* *niebezpieczność* *åkoby* *nå* *rześ* *wydawa* *ModrzBaz* 79.

W wyjaśnieniu przenośni (1): *gdyż* *przez* *morze* *zåwždy* *niebezpieczności* *å* *burzliwości* *łwiåtå* *tego* *w* *piłmie* *być* *rozumiełi* *RejAp* [175].

W charakterystycznych połączeniach: *bliska* *niebezpieczność* *dziwna*, *gwałtowna*, *jawna*, *niemåła* (2), *pewna*, *zadana*, *niebezpieczność* *diabelska* (2), *drog* (2), *szata* *ńska*, *walki*, *ziemie*; *niebezpieczność* *cielesna*, *cudza*, *gospodarstwa*, *koronna* (3), *kraju*, *majętności*, *żup*; *niebezpieczność* *od* *brata*, *od* *nieprzyjaciela*, *od* *Turka*; *czas* *niebezpieczności*, *opatrowanie*, *ostrożnik*, *pełen* (2), *prożen*, *przebaczenie* (*wybaczenie*) [= *zauwåżenie*] (2), *towarzysz*, *ucześnik*, *zastępcå*, *znoszenie*; *pokoj* *od* *niebezpieczności*; *z* *niebezpieczności* *wyswobodzony*; *niebezpieczności* *wyłozony*; *obrona* *przeciw* *niebezpieczności*; *niebezpiecznościå* *stråpiony*; *towarzysz* *w* *niebezpieczności*, *ucześnik*; *niebezpieczność* *dzieje* *się*, *moę* *się* *przydać*, *nålegała*, *odstraszyć* *moę*, *ståć* *nie* *moę*; *bać* (*obawać*) *się* *niebezpieczności* (2), *czekać*, *łękać* *się*, *wåżyć* *się*, *nie* *żålować*; *od* *niebezpieczności* *obronić* (*obrona*) (3), *opatrzyć* *się*; *niebezpieczności* *folgować*, *przypatrzyć* *się*, *sprzeciwiać* *się*, *zåbiegać* (*zåbiezeć*, *zåbieganie*, *zåbieżenie*) (6); *narzådzić* *niebezpieczność*, (*od*)*nosić* (*wnieść*) (3), *obaczyć* (2), *oznajmować*, *podstępić*, *powiådać* (*opowiedzieć*) (2), *ukazować*, *upatrzyć*, *uśmierzać*, *uważać*, *widzieć* (2), *wziåć* *na* *myśl*, *znać*; *patrzeć* *na* *niebezpieczności*, *rozmyślać*; *uciec* *w* *niebezpieczność*; *niebezpiecznościå* *nawiedzać*, *potwirdzać*; *uwieść*

przed niebezpiecznością; z niebezpiecznością bronić, kusić; radę wziąć o niebezpieczności, zaniedbawać; w niebezpieczności stać (2), zachować.

Fraza: »niebezpieczność przychodzi (a. nadchodzi)« (2): Illa pericula adeuntur in praeliis, Ty á takowe niebezpieczności p[r]zychodzą ná człowieka ná walkách. *Mącz* 104c; Periculum instat, Niebezpieczność nádchodzi tuż zá pálem. *Mącz* 418d.

Zwroty: »być między dwiema niebezpiecznościami« (1): Inter Calabriam et Siciliam navigare, Być między dwiema niebezpiecznościami. *Mącz* 51b.

»by(wa)ć w niebezpieczności, przy niebezpieczności« = *periclitari* *Mącz*, *Modrz*; *esse in discrimine* *Mącz*; *in discrimen adduci, in periculo esse* *Modrz* [szyk zmienny] (7:1): *BielKron* 161, 163v; *Mącz* 49a, 291d; trudno rozumieć/ áby miał dobrym obywátelem [...] być/ ktory widząc/ że drudzy fą w wielkiej niebezpieczności [*periclitantibus*] dla Rzeczypospolitey/ choćaby mógł/ niechce áni wojny służyć/ áni fię ná polspolitą potrzebę czem przykładać. *ModrzBaz* 125v, 96v, 107, 122.

»w niebezpieczność głowę podać« (1): Niech ma moc ktemu rozum/ [...] By fię dármo niešilił/ á w niebezpieczności Głowy fwoiéy niepodał/ albo w przeciwności. *GosłCast* 71.

»niebezpieczność podejmować; podejmowanie niebezpieczności« = *periculum subire* *Modrz* (1:1): niebyłoby z przygáną dobremu á mądrym człowiekowi/ dobrowolnie fię wtrącać do rządu y fprawowania iey [*rzeczypospolitej*] á do chętnego podeymowania niebezpieczności dla niey [*ad pericula pro ea appetenda*]. *ModrzBaz* 43v, 116.

»przyść, wpaść, przychodzić w niebezpieczność; przyść na niebezpieczność« = *venire in discrimen* *Mącz*, *Modrz*, *JanStat*; *in angustum venire, in media fata ruere, in plagas incidere* *Mącz*; *in discrimen adduci* *Modrz* [szyk zmienny] (5:2:1;1): Tyś mnye vkazawłfy tak wylkyy trudności/ Zem ná takie miał przydz tu nyebefpyeczności/ Lecż zátwożywłfy mye ku mnyeš fię náwrócił *LubPs* Q3v; *Mącz* 10a, 302c, 361c, 480c; *RejPosWstaw* [41³]; *ModrzBaz* 123, 125v; *SarnStat* 273.

»w niebezpieczność przywieść (a. przywodzić, a. wwieść), wprawić; ku niebezpieczności przywodzić, przyprawić; do niebezpieczności przywodzić; w niebezpieczność przywiedzion« = *devocare in dubium, in periculum arcessere a. provehere a. vocare, periculum creare a. facessere a. procreare* *Mącz*; *in discrimen adducere* *Modrz*; *adducere in periculum* *Calag* [szyk zmienny] (5:4;1:1;1:1): Przypominał im też w iáką niebezpieczność krol y czoło wšzytkiey Węgierkiey ziemie przywiedzion ieft. *BielKron* 306v, 100v, 306v; *Mącz* 14d, 113d, 291c, 477d, 504b, d; *ModrzBaz* 85v, 113; *Calag* 299a; *Phil* G3.

»ratować, ratowanie z niebezpieczności« = *sospitare* *Mącz* (1:1): Corona civica, Wieniec który mierzczánin yeden drugiemu dawał miásto vpominku ratowania/ á fpomożenia z nieyákyy niebezpieczności. *Mącz* 66a, 403d.

»niebezpieczności uchodzić« (1): Iáko był Tobiałz/ iáko był Dawid/ Iozue/ Lot/ Ionás/ Iudyt/ Hefter/ Dániel/ y infzych wiele [...]: ktorzy będąc w obronie Páńfkey/ dziwnych niebezpieczności vchodzili *RejPos* 131.

»uwiarować się, uwiarowanie niebezpieczności« = *cavere insidias* *Mącz* (1:1): *Mącz* 41d; tak ia też naczelnieyfzym štanom śmiałbych dáć radę do wwiarowania niebezpieczności [*pericula a nobis propellenda*]. *ModrzBaz* 102v.

»niebezpieczności używać« (1): Ut penes eosdem, pericula belli penes quos praemia essent, Aby ci niebezpieczności walki wzięwali/ którzyż pożytek z tego mają *Mącz* 289c.

»w niebezpieczność wda(wa)ć (a. udać, a. podać) (się), wyprawić się; na niebezpieczność w(y)da(wa)ć (a. udać) (się), (wy)sadzić (a. wysadzać); wydać się niebezpieczności« = *se dare a. offerre discrimini Vulg; aleam subire, casum sibi accersere a. suscipere, adire discrimen, in discrimen venire a. committere se, malum querere, periculum arcessere a. adire, ad periculum opponi, periculis se offerre a. obiicere, securi cervices subiicere Mącz; in discrimen adducere, periculum moliri, periculis exponere a. committere se Modrz [szyk zmienny] (17:1;4:3;1):* ktorzy z dobrej woley wyładziliście łami fiebie ná niebezpieczność [!] *Leop Iudic 5/9, Iudic 5/15; Aleam subire, W niebezpieczność fie wdąć. Mącz 6c; Ipse sibi periculum arcessivit, Sam fie w tę niebezpieczność/ álbo w vpádek wdał. Mącz 14d, 29b, 36b, 49a, 104c, 123c (14);* kto kogo złościwie w niebezpieczność wdawa. *ModrzBaz 85v, 79, 106, 118v; SkarJedn 269; SkarŻyw 560, 598; StryjKron 722; SkarKaz 40b, 519a.*

»wybawi(a)ć, wyjmować, wyswobodzić z niebezpieczności; wybawić, wyświebodzić, wyzwolić od niebezpieczności; wybawion(y), wyswobodzony od niebezpieczności; wybawiony, wyswobodzony z niebezpieczności« [w tym: wybawić, wyświebodzić (1)] = *de periculis liberatus Vulg; explicare periculis; defunctus periculis Mącz; liberare periculo Modrz [szyk zmienny] (5:1:1;2:1:1;2:1:1;1:1):* Ten wymuie żywot twoy tu z nybełpyeczności *LubPs X4v, Y5; KrowObr 71v, 160v, 172; Leop 2.Mach 1/11; BibRadz Ps 114 arg; BielKron 73v; Mącz 140c, 305b; ModrzBaz 95; Wybań mię łługę twego z mych niebełpyeczności. KochPs 80; ArtKanc Q9v; LatHar 312, 415.*

»wywieść z niebezpieczności« = *perumpere periculum Mącz (2):* Vrádzono tedy áby trzy byli nawierniełzy około krolá/ ktorzyby go gdzieby fie nákloniło woylek wywiedli z niebełpyeczności *BielKron 307; Mącz 361b.*

»od niebezpieczności zachować; niebezpieczności uchować« = *conservare Mącz [szyk zmienny] (2;1):* kthoreście [świece] Gromnicami názwáli/ iżeby Dułzy/ y ciálu pomagály/ ná ziemi tżłowieká/ y w wodzie/ od wżelkiej niebespietznosci záchowały. *KrowObr 89; Mącz 389b; LatHar 633.*

Wyrażenia: »czasu niebezpieczności« (1): zbudowano zamek Papielki/ ná którym vlegáli czálu przeladowania y inych niebełpyeczności. *BielKron 25v.*

»niebezpieczność morska, morza« [szyk 2:1] (2:1): *SkarJedn 269; StryjKron 72; Ciebiem ia Eneafu w poły vmárłego/ Morską niebełpyecznością wielce łtrapionego/ Ze wżytkim towarzýftwem przyięła do fiebie PudłDydo Bv.*

»niebełpyeczność pograniczna« (1): Bo nie łacno było [...] wżytko krolełtwo wdąć w nie bełpyeczność pograniczną v nieprzyaciół *SkarKaz 40b.*

»niebezpieczność śmierci« = *periculum capitis Mącz; periculum mortis Modrz (2):* Arcessere aliquem in summum periculum capitis. O fmierć álbo/ ku niebełpyeczności fmierci kogo prziprawić. *Mącz 14d; ModrzBaz 118v.*

»niebezpieczność świata, świecka« [szyk 10:1] (9:2): Iże wálze miełzkánie od niebełpyeczności łwieckiej ielźcze s początku ielť vłtáwiono [*Quoniam in talis mundi pericula vestra sedes est ab initio constituta*]/ ták iż teź do wás cudzoziemcy wnidz nie mogą *HistAl K5; RejAp 3v, 175; RejPos 49, 174v, Ooo4; pokoy od zbytkow/ pokoy od inych niebełpyeczności łwiátá tego/ ten nadobnie łtátecznemu*

á poważnemu ftárczowi przyfthoi. *RejZwierc* 164v, 153; *LatHar* 104, 312. Cf »w niebezpiecznościach świata«.

»wielka niebezpieczność« = *magnum periculum Vulg, Mącz; summum discrimen Mącz, Modrz* (26): *Leop 2.Mach* 1/11; Iż go wybáwił z wielkich niebezpieczności y pokus. *BibRadz Ps* 114 arg; *BielKron* 163v, 330v; res ad triarios rediit, Rzecz przifzłá ku wielkiej niebezpieczności *Mącz* 463c, 49a, 163a, 346c, 369b, 387d; wyrwałeś dużę moię z mięyfćá niłkiego to ieft mnie zwielkiej niebezpieczności y s śmierci bliłkiej y pewney. *GrzegŚm* 22; *ModrzBaz* 27, 107, 125v; w takim fczęfciu/ do ktorego przez ták trudną drogę idziem: á przez wielkie niebezpieczności do więfzzych fię gárniem. *SkarŻyw* 76; *StrykKron* 722; *SkarKaz* 417a, 519a; *SkarKazSej* 658b. Cf »w wielkiej niebezpieczności«.

»niebezpieczność wojenna« (1): Ieft tedy to vrząd zwierzchnych Pánow/ wżytkie obywatelów fwoich fpráwy wiedzieć/ ftáránia ich/ prace/ trudnofci/ roznice/ fpory/ nienawiści/ niedoftátki/ niebezpieczności woienne [*pericula belli*]/ ná wet wżytkich rzeczy ciężar ná łobie odnośić *ModrzBaz* 23.

»niebezpieczność żywota, o żywot [= grożáca śmiercią]« = *discrimen capitis Modrz; discrimen vitae JanStat* (4:1); *KrowObr* 150; bo z niebezpiecznością żywothow fwoich [*in periculo animarum suarum*]/ przyniellli mi tey wody. *Leop 1.Par* 11/19; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *ModrzBaz* 85v; *SarnStat* 273.

»niebezpieczność żywota [= zagrażájáca w ciágu życia]« (1): Niebezpieczność doczelnego żywota *RejPs* 189 marg.

Szeregi: »niebezpieczność albo przeciwność« (1): *GosłCast* 71 cf »w niebezpieczność głowę podać«.

»przygoda a niebezpieczność« (1): *Casum suscipere*, W przygodę á w niebezpieczność fie wdác. *Mącz* 36b. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»trudności, (abo, i) niebezpieczności« = *molestiae ac pericula Modrz* [szyk 3:2] (5): Potym [*filozof rozwoził*] trudnofci y niebezpieczności gofpodárftwá káżdego *RejWiz* A5v; *RejPos* Ooo4; *MycPrz* I [D]; *ModrzBaz* 107. Cf »w niebezpiecznościach i w trudnofciach«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»trwogi a niebezpieczności« (1): ten był przy wielkich trwogach á niebezpiecznościach w Rzymie czáfu Ołtrogotów *BielKron* 163v.

Wyrażenie przyimkowe: »w niebezpieczności« = *in discrimine Mącz, Modrz; in periculo Modrz* (26): WYfłyżec rácz miły Pánie [...] pilną modlitwę moię w tey niebezpieczności *LubPs* D3v; *KrowObr* 162v, 167; *BielKron* 28, 106; *GrzegRóżn* Ov; *PaprPan* Ggv. Cf »być w niebezpieczności«.

~ w niebezpieczności czyjej [w tym: *pron poss* (5), *G pron* (2)] (7): chrońcie fie káżdey złości/ Gdyż Pan ftrzeże duż fwych fwiętych tu w ich niebezpieczności *LubPs* V6; *RejAp* 56v, 192; *RejPos* 27v; *RejZwierc* 200v; *ModrzBaz* 125v; *GosłCast* 56.

W połączeniu szeregowym (1): Niech cię wiernie y prawdziwie fzukamy [...] w opufzczeniu y wzgárdzie tych widomych dobr/ w pokulách y niebezpiecznościách fwiátá tego: w pracách y w iáłmużnách *SkarKaz* 520b.

W charakterystycznych połączeniach: straż w niebezpiecznościach, zbawienie (2); lękáć się w niebezpieczności, nie odstępować, opuścić, posługi używać, przepędzić młodość, szukać, trwożyć się, urodzić się, zachować we zdrowiu, nie zmienić wiary a nadzieje, żywot wieść.

Zwrot: »w niebezpiecznościach bronić« (1): Y prozna ięft o tem nádzieiá/ áby ci Rzeczypospolitey w wielkich niebezpiecznościách łpolnie bronili [*in summis discriminibus una defendant*]/ ktorzi ták nieprzyacięłkie o łobie z obopolnie y rozumieią/ y mówią. *ModrzBaz* 20.

Wyrażenia: »w niebełpiecznościach łwiata« (1): *SkarKaz* 520b *cf* *W połączeniu szeregowym*.

»w wielkiej niebezpieczności« = *in summo diserimine* *Modrz* (7): *BielKron* 31, 161; *RejAp* 56v; *RejZwierc* 200v; że żaden ich pošługi nieużywa/ áż w wielkiej niebezpieczności *ModrzBaz* 126v, 20; *GosłCast* 56.

Szereg: »w niebezpiecznościach i w trudnołciach« (1): W iákich niebełpiecznościach łwiatá wżywáiá/ Y w iákich włtáwicznie trudnołciach bywáiá. *RejWiz* 54. ~

W przen (18) : iżeby żadna niebełpieczność náprzełiwko im zwycięłtwá niemiála *KrowObr* 67v; *Variis exemptus periculis*, Z różmaytych niebełpieczności wybrnáł. *Mącz* 102d; *Subiecta sub varios casus virtus*, Cnotá wielkim niebełpiecznościám yełt poddána. *Mącz* 163a; *Periculo circumventus*, Niebełpiecznościá ogárnión *Mącz* 482c; toć ięft lekárłtwo pewne od Pána náłzego rołkazáne ná káźde wrzody y ná káźde niebełpieczności náłze *RejAp* 132v; iż othom ia nędzniku odpłynáł od brzegu/ á ná głębiá włzytkich niebełpieczności łwiatá thego *RejPos* 174v; ięłtełmy vmocnieni/ ná nieprzyacięłe y niebełpieczności náłze *BiałKat* 263v; niemnieyłzaby łtąd niebełpieczność vrołłá *StryjKron* 722.

Zwroty: »topić się w niebezpiecznościach« (1): ále gdy łie topi á nurza w tych niebełpiecznościach łwiatá tego/ tedy mniey o to dba *RejPos* 49.

»z niebezpieczności wyrwać, wyrwany« = *de periculis liberatus* *Vulg*; *eripere ex periculo* *Mącz* [*szyk zmienny*] (3:1): *Leop* 2.*Mach* 1/11; *Mącz* 346c; *GrzegŚm* 22; Panu Bogu naprzod dziękięłe iż go on łam [...] ze włzech ięgo nieprzyacięł y niebełpieczności wyrwał. *CzechEp* 162.

Wyrażenia: »niebezpieczność duszna, dusze« [*szyk* 2:1] (2:1): ábyłmy łobie przes nie záłłuzyli być wybáwieni/ od ciełęłnych y dułżnych niebełpieczności. *KrowObr* 172; *LatHar* 633; ięft to [...] wielka/ dla zdrády y chyłtrołci łzátáńłkiey/ dułże niebełpieczność. *SkarKaz* 417a.

»niebezpieczność głowy, o gardłó« [*szyk* 1:1] (1:1): A ci ktorzi krzywdę cíerpiá/ nietylko o máięłność/ ále y o gárdłó w niebezpieczności być mułżá [*sed de capite periclitari coguntur*] *ModrzBaz* 96v; *StryjKron* 617.

a. Groźba popełnienia błędu (1) :

Szereg: »łmiáłość a niebezpieczność« (1): Do ktorego [*Pisma Św.*] [...] przydáwác co ábo od niego wymowác/ wielka ięft łmiáłość/ á ołtáteczna niebełpieczność. *CzechRozm* 34.

2. Poczucie zagrożenia, niepokój (1) :

Szereg: »strachy i niebezpieczności« (1): Ale skąd panom ty złółci, Strachy i niebełpieczności. *BierRozm* 9.

3. Zuchwałość, brawura [czyja] (1) :

Szereg: »męłstwo i niebezpieczność« (1): Poczynał iednáł męłżnie broniác łię/ y odpieráiác Rułákom/ y Węłgrom Bołesław Chudziec z máłá družyná łwoich/ [...] A gdy zá rzecz łromotną wciekác poczytał/ przedłię niechciał vmrzeć/ nie pomłćiwłzy łię náđ nieprzyacięłóy/ áż z przygody

pod nim Koń wielą ran wkłoty/ y wtrzelány/ vpadł. (*marg*) Męstwo y niebezpieczność Krolá Bolesława. (–) *StryjKron* 220.

Synonimy cf NIEBEZPIECZEŃSTWO.

Cf **BEZPIECZNOŚĆ, NIEBEŚPIECZEŃSTWO, NIEPRZEŚPIECZNOŚĆ**

ASt